

ART EN DIAGONAL

Ruta per l'obra escultòrica de les Corts

Ajuntament de
Barcelona

Districte de
les Corts

Una via plena d'art

Gran Via Diagonal, avinguda d'Argüelles, avinguda del Catorze d'Abril, avinguda del Generalísimo Francisco Franco, o simplement avinguda Diagonal... Són molts els noms que ha tingut la via projectada per Ildefons Cerdà en el pla urbanístic de la ciutat que va dissenyar, el 1860, amb l'objectiu d'unir els punts llunyans de la ciutat i del pla de Barcelona més enllà del traçat reticular de l'Eixample. De les tres vies diagonals que va projectar, aquesta és la més llarga: amb més d'onze quilòmetres, actualment uneix el mar, a la zona del Fòrum, amb els límits de Barcelona, al districte de les Corts.

Les Corts fou un municipi independent fins poc després de l'inici del projecte de Cerdà; va ser annexionat a Barcelona definitivament l'any 1897. La Diagonal deixava tot el nucli urbà a la part inferior de la via, però tallava la connexió amb la zona agrícola de la població, creuant una plana

de conreus i grans masies. La planificació original de Cerdà intentava respectar les grans edificacions i nuclis per no haver d'ensorrar-ne gaires, però sembla ser que un error en l'angle del traçat de la Diagonal va provocar que moltes antigues propietats fossin enderrocades.

El procés d'urbanització de la Diagonal ha estat llarg i ha acompanyat el curs de la ciutat; van passar vint-i-cinc anys de l'aprovació del projecte de Cerdà fins que no es va començar a urbanitzar! Gràcies a això, en els seus inicis la Diagonal passava majoritàriament per zones encara buides, la qual cosa propiciava que al seu voltant creixessin grans àrees financeres, comercials, palauets i, més endavant, zones universitàries. Les persones promotores i propietàries de tot plegat volien embellir les seves creacions amb escultures i art públic de tot tipus, la qual cosa és molt apreciable al tram que creua les Corts, on classes

Serenitat, d'Eulàlia Fàbregas. Jardins de Cervantes. © Shutterstock

La Diagonal ha estat testimoni de les noves tendències culturals, artístiques i històriques del segle XX

benestants de la ciutat de Barcelona van anar reconvertint antigues masies en palaus allunyats del centre.

Així, la Diagonal ha estat testimoni de les noves tendències culturals i artístiques juntament amb les històriques, i ha esdevingut l'escenari dels primers actes massius de la ciutat al segle XX: la rebuda de Lluís Companys, el comiat de brigadistes, la Desfilada de la Victòria de les tropes franquistes, la rebuda de grans personalitats internacionals... Tots aquests fets queden reflectits en l'arquitectura del districte a través de les modes del moment, però especialment en les escultures.

En aquesta ruta gaudirem de diferents obres que ens permeten entendre com ha anat canviant la ciutat i el nostre entorn a través de l'observació de l'art públic. Aquestes obres tenen unes característiques especials que les diferencien de l'art fet per estar a cobert: han estat dissenyades expressament per decorar un espai gaudit per tothom i volen transmetre un missatge clar d'acord amb qui les ha encarregat.

Així, l'objectiu és redescobrir gràcies a l'art una zona que sovint oblidem com a ciutadania i que, a força de passar-hi cada dia per davant, fa que deixem d'admirar allò que ha estat creat per a nosaltres. La ruta ha intentat seguir criteris d'accessibilitat: totes les obres són accessibles per a persones amb mobilitat reduïda i algunes d'elles es poden tocar. La ruta ha estat dissenyada pel Districte de les Corts a partir de la proposta inicial de la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona.

1

Línies al vent

Autoria: **Andreu Alfaro (1929-2012)**

Any d'ubicació: **1971**

Adreça: **avinguda Diagonal, 523**

Material: **acer inoxidable**

Mides: **1,96 x 1,64 x 1,47 m**

Estil artístic: **abstracte**

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura es pot tocar parcialment.

© Quim Roser

En l'època de l'alcalde Porcioles, algunes promotores immobiliàries van trobar en la singularitat artística l'esclerxa legal per superar l'edificabilitat permesa per les ordenances: els gratacels amb una clara singularitat artística i arquitectònica podien excedir l'alçària i les mesures màximes permeses. El projecte arquitectònic de l'edifici Atalaya, de l'equip d'arquitectes Correa - Milà - Sanz Magallón, va rebre el premi FAD d'arquitectura el 1971, amb aquesta escultura d'Alfaro com a porta d'entrada. Les primeres escultures a l'espai públic d'aquest escultor s'esdevingueren sota auspici privat i, posteriorment, foren les institucions públiques les que els hi encarregaren, com en el cas d'*Homenatge a Prat de la Riba* (14) situada a prop de l'avinguda Diagonal.

L'escultura d'Alfaro rep una forta influència de l'escola d'arts alemanya Bauhaus.

Línies al vent és un exemple paradigmàtic de l'escultura d'Alfaro en els espais públics, amb una forta influència de l'escola d'arts alemanya Bauhaus, que s'observa en l'elecció de la forma geomètrica com a base. En aquest cas, les línies d'un quadrat giren al voltant d'un mateix eix que actua com a pivot en diferents intervals, generant diverses línies que transmeten dinamisme i recorden aquest "vent".

2

La Segà

Autoria: Enric Casanovas (1882-1948)

Any d'ubicació: 1973

Adreça: avinguda Diagonal, 632

Material: marbre blanc

Mides: 2,75 x 1,47 x 0,40 m

Estil artístic: noucentisme

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura no es pot tocar.

© Quim Roser

El noucentisme de principis del segle XX fugia de les decoracions carregades i cercava inspiració en el clasicisme, la mitologia grecollatina i el Mediterrani, parant especial atenció a la vida rural. El treball de la sega es troba molt representat en diferents textos clàssics, com ara en la *Illiada* (en la descripció de l'escut d'Aquil·les), *Els treballs i els dies*, d'Hesíode, les *Geòrgiques*, de Virgili... Sembla que Casanovas es va inspirar en totes aquestes escenes per representar l'abundància i el treball en una obra idíl·lica i equilibrada, seguint els canons clàssics i amb quasi total absència de detalls, donant només importància als volums.

En l'escena podem veure un parell de pagesos carregant gavelles damunt d'un cavall,

L'escultura representa l'abundància i el treball, donant importància als volums.

una dona recollint en un sac el gra que cau i tres dones observant l'escena. Aquestes tres figures poden representar les Hores, figures mitològiques gregues que controlaven el cicle de les estacions i el clima.

L'obra fou comprada el 1942 per l'alcalde franquista Miquel Mateu per situar-la en una finca de la Costa Brava. Per motius encara desconeguts, l'any 1973 l'antic Banc de Finances la va adquirir i instal·lar a la sucursal que tenia en aquest edifici de la Diagonal.

3

Cirque en Fer

Autoria: Rolf Knie (1949) i Miquel Sarasate (1952)

Any d'ubicació: 1996

Adreça: carrer de Constança amb avinguda Diagonal

Material: acer

Mides: 7,77 x 5 m

Estil artístic: figuratiu no realista

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura es pot tocar parcialment.

© Quim Roser

Aquesta escultura, situada en un encreuament d'escoles, biblioteques, parcs i jardins, aglutina en una superfície circular monumantal diferents animals i personatges del món del circ, i representa l'escena final d'un espectacle a la pista de la carpa amb elefants, pallasso i malabars, juntament amb altres símbols de fantasia, com les estrelles. Així, el títol *Cirque en Fer* ('Circ en ferro') fa referència a la temàtica i l'aparença del material, tot i que realment és acer tractat per simular ferro oxidat. Aquesta és una de les dues escultures públiques situades a prop del centre comercial de la Diagonal i finançades per l'empresa d'assegurances que té la seu en aquest espai; l'asseguradora la va regalar a l'Ajuntament de Barcelona, de qui ara és propietat.

Rolf Knie va néixer al circ nacional suís, on el seu pare treballava com a director.

L'obra representa l'escena final d'un espectacle de circ, amb elefants, pallasso i malabars.

Rolf Knie és un artista polifacètic que es dedica a diferents arts: és un actor, pintor, escultor i dissenyador que, a través de la seva obra, transmet la vinculació personal amb el món del circ; en l'obra s'observa també el tractament del material que usualment fa Sarasate en les seves produccions.

4

Sense títol

(Coneguda com a Terra i Foc)

Autoria: **Joan Gardy (1938)**

Any d'ubicació: **1983**

Adreça: **avinguda Diagonal, 621**

Material: **formigó pintat i daurat**

Mides: **13,70 x 3,27 x 4,36 m**

Estil artístic: **abstracte**

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura no es pot tocar.

© Quim Roser

Joan Gardy prové d'una nissaga de ceramistes. Com a ajudant del seu pare, Josep Llorens Artigas, va treballar de ben jove amb artistes com Joan Miró. Aquestes arrels s'observen en l'escultura monumental situada a l'encreuament de l'avinguda Diagonal i la gran via de Carles III; malgrat ser de formigó, aquesta peça pot fer pensar en una obra modelada amb fang, i el daurat del color pot remetre, també, a l'òxid i els esmalts que habitualment decoren la ceràmica.

L'escultura fou un encàrrec de La Caixa per embellir els edificis dissenyats per l'arquitecte Josep Antoni Coderch i de Sentmenat, on l'entitat té la seu. És per això que el marc ideal per observar-la és amb el negre de l'edifici com a teló de fons, així se n'aprecien els contrastos de colors.

Aquesta escultura no té títol per diseg exprés de l'autor, que mai no ha volgut donar pistes sobre el seu significat.

El conjunt, de vuitanta tones, consta de tres parts diferenciades: el petit jardí circular que l'envolta, la base de formigó vermellós o terrós de formes feixugues arapades a terra i la part superior, daurada i de formes més gràcils i plenes de moviment. Potser d'aquest contrast de forma i color sorgeix el nom amb el qual està batejada popularment: *Terra i Foc*.

5

Rellotge analemàtic

© Quim Roser

Autoria: Quim Deu (1943)

Any d'ubicació: 1996

Adreça: plaça de la Reina Maria Cristina

Material: formigó, alumini, bronze i asfalt tenyit de colors

Mides: 11 m de diàmetre

Estil artístic: minimalisme

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura es pot tocar.

La idea d'aquesta obra sorgeix de Carme Segura i Eduard Farré, dos experts en rellotgeria que van proposar crear un rellotge analemàtic a la Diagonal; aquests rellotges indiquen l'hora gràcies a la situació de l'ombra d'una persona dreta en un punt determinat del mateix. L'artista Quim Deu va dissenyar l'obra i tot plegat es va dur a terme dins la campanya "Barcelona, posa't guapa".

L'obra està formada per tres elements diferenciats: el rellotge analemàtic al cercle central, amb l'el·líptica i una representació de la Terra, una corona que l'envolta i que marca l'oest, i un monòlit de marbre blanc a la part superior dreta amb les explicacions i dades bàsiques per fer-lo funcionar: l'el·líptica amb les hores i la posició del

Podem saber l'hora tot situant-nos drets en el punt correcte d'aquest rellotge.

Sol, les inscripcions amb les empreses patrocinadores de l'obra i l'esquema del meridià i el paral·lel que passen per Barcelona, així com per altres ciutats importants, indicades també aquí. Inicialment, del rellotge sorgien unes línies contínues que representaven el meridià i el paral·lel que coincideixen amb les vies de Carles III i la Diagonal, però amb les reformes de la plaça van desaparèixer.

6

Al Dr. Martí i Julià

Autoria: Josep Dunyach (1886-1957)

Any d'ubicació: 1936

Adreça: plaça de la Reina Maria Cristina

Material: pedra calcària

Mides: 3,56 x 0,86 x 0,86 m

Estil artístic: noucentisme

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura es pot tocar parcialment.

© Quim Roser

Domènec Martí i Julià (Barcelona, 1861-1917) fou un metge psiquiàtric que va dirigir l'Institut Frenopàtic i va destacar com a polític catalanista. Anys després de la seva mort, l'entitat catalanista Pàtria Nova va liderar una proposta popular per tal de recollir diners i fer-li un homenatge pòstum. La inauguració del monument va tenir lloc un mes abans de l'inici de la Guerra Civil. Durant el franquisme, la placa que identificava l'homenatjat va ser retirada, no així la resta de l'escultura, que va romandre intacta.

Dunyach és un artista d'influències clàssiques, però en les seves formes també s'observen semblances amb l'obra de Rodin i de Maillol; va destacar sobretot en el camp dels retrats a les darreries del noucentis-

Aquest monument va recuperar la placa amb la dedicatòria al doctor l'any 1978, després que fos eliminada durant la dictadura franquista.

me. El monument consta de dues parts diferenciades: d'una banda, el sòcol, amb el retrat del doctor en relleu i la inscripció "Barcelona a Martí Julià", i, de l'altra, l'escultura amb una figura femenina que llença flors al retrat.

7

Citerea

Autoria: **María Luisa Serra (1943)**

Any d'ubicació: **1993**

Adreça: **jardins de Clara Campoamor**

Material: **acer pintat**

Mides: **5,06 x 3,23 x 1,93 m**

Estil artístic: **minimalisme**

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura es pot tocar parcialment.

© Quim Roser

Es tracta de l'escultura guanyadora del concurs de Projecte d'Escultures de les Corts del 1990, convocat en el marc de la campanya "Barcelona, posa't guapa". L'obra s'inspira en el quadre *Peregrinatge a Citera* (1717), de Jean-Antoine Watteau.

Originalment, l'obra era de colors vius, però avui només conserva el color de l'acer oxidat, mostra de la interacció de l'art situat en espais públics i del pas del temps.

El més interessant d'aquesta obra és el contrast entre el que representa i el lloc on està situada: ens trobem als jardins de Clara Campoamor, política del Partit Radical del govern de la República que va aconseguir el vot de les dones l'any 1931,

Citerea és l'illa grega on, segons el mite, va néixer Afrodita.

mentre que l'obra fa referència a l'illa on les onades van fer néixer Afrodita, deessa de la mitologia clàssica de l'amor i la bellesa. Trobem el mite clàssic explicat en les formes mal-leables al bell mig d'un estany que simbolitza l'illa de Citerea en clar contrast amb la duresa de la vida de la política que dona nom als jardins. Aquestes paradoxes entre contingut i context ens ajuden a rellegir el nostre passat i entendre els conflictes dels nostres orígens culturals amb el present.

Cérvols

Autoria: Frederic Marès (1893-1991)

Any d'ubicació: 1970

Adreça: avinguda Diagonal, al costat del 621

Material: dotze cérvols de bronze, nou de pedra i tres de marbre

Mides: diverses

Estil artístic: figuratiu

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura no es pot tocar.

© Quim Roser

La zona enjardinada on se situa aquest conjunt escultòric va néixer als anys seixanta com a zona privada de descans. El disseny del jardí fou encarregat a Nicolau Maria Rubió, i a l'escultor Frederic Marès se li va demanar tota la decoració escultòrica relacionada amb la temàtica de la cacera, ja que el promotor immobiliari que hi havia rere l'encàrrec n'era un gran aficionat.

L'entrada al jardí la presideix un conjunt escultòric de bronze amb una escena de caça: un gran cérvol abatut per una gossada, tot enmig d'un parterre d'arbustos que emmarquen el realisme de l'escultura. Aquesta obra és la més dinàmica i dramàtica de la quasi trentena que hi ha al jardí, que representen figures animals en una actitud més

Marès es va assessorar amb caçadors experts i va visualitzar pel·lícules i documentals abans de realitzar el conjunt.

reposada i quieta: entre bronzes, figures de pedra i marbre, podem trobar-hi senglars, gaseles, cabres, ossos... molts d'ells actualment mutilats per actes vandàlics.

Avui, els jardins estan dedicats a l'historiador Jaume Vicens Vives i han estat adaptats per millorar-ne l'accessibilitat.

Conjunt escultòric del Palau Reial de Pedralbes

© Getty Images

La història dels jardins i l'actual Palau Reial de Pedralbes està íntimament lligada a l'esdevenir polític de la ciutat. Els jardins i el palau pertanyien a la família Güell, però a la dècada dels anys vint el comte Güell va cedir part de la seva finca de Pedralbes a la ciutat perquè aquesta li regalés al rei Alfons XIII com a residència reial a Barcelona. Amb la proclamació de la República, el palau va ser confiscat i cedit a l'Ajuntament per les autoritats republicanes, i els jardins esdevingueren un parc públic. Durant el franquisme va ser la residència oficial de Franco a Barcelona i, finalment, amb la democràcia, els jardins van tornar a ser d'ús públic.

Les obres per convertir la finca Güell i la seva masia en el palau per al rei van ser

dirigides per Eusebi Bona i Francesc de Paula Nebot. Nicolau M. Rubió en dissenyà els jardins, de més de set hectàrees, a partir dels arbres ja existents a la finca i amb un traçat geomètric amb diferents racons pintorescos i conjunts escultòrics molt variats, i assimilà l'estil i el disseny que uns anys abans Forestier havia projectat per als jardins de Montjuïc amb tocs de noucentisme i classicisme.

De l'antiga finca que Eusebi Güell havia fet reformar prèviament a la cessió a la ciutat, en queden records, com ara la Font d'Hèrcules, els pavellons Güell de la Porta del Drac, a l'avinguda de Pedralbes, i una pèrgola vegetal, tot fet per Antoni Gaudí. La font, situada a la zona de bambús del jardí, fou redescoberta el 1983 i restaura-

da perquè tornés a rajar aigua de la boca del drac dissenyat per l'artista; el drac, present també a la porta dels pavellons, representa Ladó, el guardià del jardí de les Hespèrides vençut per Hèrcules.

La major part d'escultures de dins dels jardins i els voltants foren col·locades en aquesta primera etapa constructiva dels anys vint. Algunes d'elles s'encarregaren especialment a artistes emergents de l'època; d'altres, d'autoria desconeguda, provenen de diferents palauets de la ciutat, però els conjunts exteriors guarden una història peculiar: l'any 1925 l'Ajuntament va aprovar un projecte per a la que havia de ser la nova plaça de Catalunya, que constava d'un concurs escultòric. El projecte inicial havia previst moltes més

escultures de les que hi ha actualment a la plaça, així que conjunts com el *Monument a l'agricultura* (e), de Manuel Fuxà, i l'*Al·legoria a Tarragona* (i), de Jaume Otero, que ja havien estat dissenyades i creades, es van ubicar als voltants del Palau Reial, que també estava sent reformat aleshores. Els nus que donen la benvinguda, d'Enric Casanovas (f) i Josep Llimona (g), provenen també del projecte inicial per a la plaça de Catalunya, però foren malvistos i massa provocadors per un sector de la ciutadania, així que es van traslladar també a la Diagonal.

Els anys següents els jardins van patir alguna modificació menor i s'hi van anar incorporant noves escultures que mostren els canvis de la ciutat.

Mediterrània

Autoria: Eulàlia Fàbregas (1906-1992)

Any d'ubicació: 1962

Adreça: avinguda Diagonal, 686

Material: marbre blanc

Mides: 1,91 x 1,10 x 1 m

Estil artístic: classicisme mediterrani

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura es pot tocar parcialment.

© Quim Roser

Mediterrània és l'escultura que dona la benvinguda a l'interior dels jardins del Palau Reial de Pedralbes des del bell mig d'un estany. L'aigua estancada, la font de darrere amb el doll d'aigua, les escales de pedra i els parterres florits emmarquen l'obra i afegeixen tots els elements que donen sentit i vivesa al nom de l'obra. Com moltes altres escultures de la ciutat, fou instal·lada al parc en l'època de l'alcalde Porciles, en una de les reformes de la Diagonal.

Es tracta d'una obra amb inspiracions clàssiques però modernitzades, com ja havien fet altres escultors, com Maiol i Clarà. La figura femenina exempta, de cos sencer i en posició sedent, transmet moviment gràcies a la forma dels braços i a la seva posició, forçada però comunicant calma a través de les corbes.

És l'escultura que dona la benvinguda a l'interior dels jardins del palau

Fàbregas va iniciar la seva trajectòria artística arran de la mort del seu fill, formant-se amb l'escultora Rosa Martínez Brau, i deu anys després celebrà la seva primera exposició a Barcelona amb gran èxit. L'artista treballà habitualment amb nus de gran format i estatuària religiosa, i també té dos poemaris editats. A prop del Palau Reial de Pedralbes podem gaudir d'altres escultures seves, com el bust de *Francesc Matheu* (17), a la Diagonal, o *La xata* (19) i *Serenitat* (20), als jardins de Cervantes.

Autoria: Enric Casanovas (1882-1948)

Any d'ubicació: 1930

Adreça: avinguda Diagonal, 686

Material: bronze

Mides: 1,87 x 0,46 x 0,46 m

Estil artístic: noucentisme

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura no es pot tocar.

© Quim Roser

Trobem aquest nu femení en bronze en un lloc reservat, a l'ombra de les branques d'un dels passejos arbrats del jardí i enmig d'un parterre, lleugerament elevada sobre pedra; la situació fa que l'escultura sigui difícil d'apreciar de prop, però l'entorn crea una escena més idíl·lica i bucòlica. La figura femenina representada, nua, dempeus i a mida natural, és una de les màximes exponents del noucentisme català escultòric, que s'allunya de les figures modernistes coetànies, més estilitzades i detallistes. La figura se sustenta gràcies al reforç del tronc drapejat entre les cames i, a l'altura del coll, els cabells que la noia es recull.

Enric Casanovas és un dels màxims representants del noucentisme fortament relati-

El nu fou col·locat als jardins quan es van convertir en un espai públic per part de l'Ajuntament republicà

onat amb el mediterranisme, com hem vist tant en aquesta escultura com en *La sega*. El noucentisme trencava amb moltes de les idees anteriors i per això destaca tant la seva aparent senzillesa. A l'exterior del Palau Reial també podem trobar una escultura de Casanovas que dona la benvinguda a les persones visitants, per bé que la seva obra més important la trobem decorant la plaça de Catalunya.

C

Isabel II presenta el seu fill, el futur rei Alfons XII, a Barcelona

Autoria: Agapit Vallmitjana (1833-1905)

Any d'ubicació: 1925

Adreça: **avinguda Diagonal, 686**

Material: **marbre blanc**

Mides: **1,97 x 1,26 x 1,27 m**

Estil artístic: **premodernisme naturalista**

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura no es pot tocar.

© Catalan Art & Architecture Gallery

Aquesta obra és un encàrrec directe que la reina Isabel II va fer a Agapit Vallmitjana. L'artista va fer primer un estudi en fang de 44 cm a partir del qual va realitzar l'escultura en marbre; un dels trets més destacables del conjunt és el detall i preciosisme del vestuari i les joies de la reina, que fins i tot permeten intuir el tipus de tela de cada part del vestit, al contrari dels rostres, que són senzills malgrat el realisme aconseguit.

L'escena triada correspon a un episodi històric: després de la campanya militar a l'Àfrica, Isabel II viatjà a Barcelona per presentar el seu fill des del balcó de l'antic Palau Reial. La voluntat política rere l'encàrrec també s'aprecia en la corona que porta, que és la dels comtes de Barcelona.

Abans d'aquesta escultura, Vallmitjana havia fet un estudi en fang de la reina nua amb el seu fill en braços, actualment al MNAC.

L'escultura passà als fons del Museu del Prado després de la mort de la reina, i més tard fou cedida a la ciutat quan aquesta regalà el Palau Reial de Pedralbes a Alfons XIII. Actualment, l'original es troba a l'interior del palau amb una escultura de Venanci Vallmitjana, germà d'Agapit, de Maria Cristina amb el seu fill Alfons XIII.

d

Caseta de jocs. Kolonihaven: En el fons del mar

© Quim Roser

Autoria: Enric Miralles (1955-2000)
i Benedetta Tagliabue (1963)

Any d'ubicació: 2003

Adreça: avinguda Diagonal, 686

Material: fusta d'iroc

Mides: 4,50 x 6 x 3 m

Corrent artístic: **minimalisme**

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura no es pot tocar.

La Kolonihaven Foundation, de Dinamarca, va fer aquest encàrrec l'any 1996 a Miralles i Tagliabue per celebrar la capitalitat cultural europea de Copenhaguen aquell any, però finalment el projecte no va tirar endavant i quan l'Ajuntament va encarregar als dos artistes el projecte per al parc de Diagonal Mar, van decidir incloure'l allà, al bell mig de l'àrea infantil com a caseta per jugar. L'escultura està feta amb fusta d'iroc, resistent a exteriors, i amb diversos elements interiors que simulen mobles d'una casa de veritat. Malauradament, el conjunt va patir diversos actes vandàlics i va ser retirat dos anys després de la col·locació.

Un cop restaurada, i per evitar que tornés a ser destruïda, es va cedir al Museu de les

**L'obra es va dissenyar per ser
una veritable caseta de jocs
per a la canalla.**

Arts Decoratives, que aleshores tenia la seva seu al Palau Reial de Pedralbes. Tot i estar dissenyada per jugar, es va instal·lar al nou emplaçament envoltada de protecció i allunyada del pas del públic. Dins de la casa de jocs es va plantar una alzina perquè creixés interactuant amb l'obra; malgrat la protecció i el fet que el parc tanca en hores nocturnes, el conjunt encara pateix actes vandàlics.

10

Morpho's nest in a cadmium house

Autoria: **Lluís Lleó (1961)**

Any d'ubicació: **2018**

Adreça: **avinguda Diagonal, 686**

Material: **pedra sorrenca pintada**

Mides: **2,85 x 1,90 x 0,30 m**

Estil artístic: **abstracte**

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura es pot tocar parcialment.

© Quim Roser

Els parterres de davant del Palau Reial de Pedralbes no van tenir cap escultura fins al 2018, quan es va instal·lar aquest conjunt, el *Morpho's nest in a cadmium house* ('Niu de la papallona morfo en una casa de cadmi'), que prèviament havia estat exposat als carrers de Nova York. El nom de l'obra fa referència a un tipus preciós de papallona caracteritzada per un color blau intens; el cadmi és un element químic que es fa servir com a pigment per aconseguir colors grocs, taronges, vermells i, combinat amb altres elements químics, blaus.

L'artista, que ve d'una nissaga de pintors, va concebre aquesta obra com un conjunt de frescos per instal·lar a l'aire lliure i no tant com una escultura o obra arquitectònica. El conjunt de pintures, a més, ret ho-

El nom de l'obra fa referència a un tipus preciós de papallona.

menatge a l'art romànic català, per la qual cosa el seu material principal és la pedra sorrenca que es feia servir durant l'edat mitjana per aixecar les esglésies. Així, es combina tradició i modernitat tant en materials com en tècniques, que donen com a resultat aquestes sis pintures-escultures.

Aquest és un exemple clar de l'exposició d'art en espais públics de manera permanent, i de com es poden concebre obres directament per interactuar amb el seu entorn.

Dos Rombes

Autoria: **Andreu Alfaro (1929-2012)**

Any d'ubicació: **1977**

Adreça: **parc de Cervantes**

Material: **alumini anoditzat**

Mides: **4,50 x 6,23 x 3,49 m**

Corrent artístic: **abstracte**

L'escultura permet l'accés complet a la seva visualització.

L'escultura no es pot tocar.

© Quim Roser

L'obra d'Andreu Alfaro, artista de formació autodidacta, és extensa i canviant en el temps, però es caracteritza per l'ús de processos i materials industrials en els components, l'ús de formes sintètiques, geomètriques i minimalistes en l'aparença i la visió de l'art com a quelcom públic. Aquesta última característica fa que hi hagi gairebé cent escultures monumentals de l'artista repartides pels carrers de tot el món i que hagi rebut nombrosos premis.

Tenint en compte la importància de l'espai públic en les seves escultures, quan es va celebrar una exposició de la seva obra l'any 1977 a Barcelona, es va decidir fer en dos espais simultàniament: d'una banda, la Sala Gaspar, i de l'altra, el parc de Cer-

El procés d'anodització oxida els materials de manera controlada per millorar-ne la resistència en espais exteriors.

vantes. Un cop finalitzada l'exposició, es va decidir que *Dos rombes* es quedés definitivament al parc. Com en l'obra anterior de l'autor, la forma es genera a partir del moviment d'una línia geomètrica al voltant d'un eix que actua com a generatriu, creant en aquest cas la figura de dos rombes units per una tangent. L'obra, però, varia molt amb la contemplació des de diferents angles, de manera que ofereix al públic la visió de múltiples formes sense límits.

Les Corts bull d'art

El tram de la Diagonal que passa per les Corts té un total de 3,6 km, el recorregut dels quals està ple d'escultures i intervencions artístiques molt interessants. Si ampliem el radi al total del districte, el llistat s'amplia extraordinàriament, com si fos un museu immens al carrer que podrem gaudir durant dies.

Des del nu *Juventut* (12), de Josep Manuel Benedicto i Garcia, fins a tot el conjunt escultòric que decora el parc de Cervantes, amb obres d'artistes que ja hem vist, com Andreu Alfaro, la nostra ruta d'art per la Diagonal es pot veure enriquida si parem atenció a banda i banda de l'avinguda. *Juventut* decora la plaça de Francesc Macià en honor al congrés eucarístic celebrat a la ciutat el 1952; aquest esdeveniment va servir per acabar d'urbanitzar el tram final de la Diagonal. De fet, com que l'escultura estava situada en un dels punts forts del congrés, fou mutilada per algú que la va considerar massa obscena. Actualment, la vegetació que l'envolta, projectada originàriament per Nicolau M. Rubió (artífex dels jardins de Pedralbes), la fa quasi impossible de veure.

Si avancem per la Diagonal, paga la pena parar atenció als portals dels edificis, molts dels quals estan decorats amb grans escultures: per exemple, en una façana del carrer de Numància podem trobar un rellotge

Descobreix tot l'art públic de Barcelona:

[Catàleg d'art públic de Barcelona](#)

quadrat monumental (13) dissenyat l'any 1994 per Xavier Mariscal, o en l'entrada del número 662-664 de la Diagonal (15) trobem una obra de l'artista Josep Maria Subirachs situada l'any 2013 sota l'auspici de l'Editorial Planeta, realitzada amb pedra, acer i alumini.

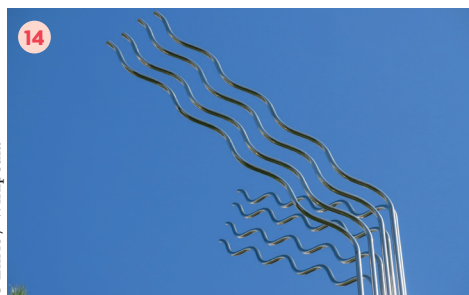
També són moltes les escultures que sabem que hi van ser i ja no hi són, en alguns casos per formar part de *happenings* (esdeveniments artístics efímers), com és el cas de la instal·lació *La meva bèstia interior*, de l'artista Jens Galschiøt. L'any 1993 van aparèixer en una vintena de ciutats europees unes escultures antropomòrfiques de formigó, de dos metres i una tona de pes, amb aquesta inscripció: "No li doneu menjar". Aquesta intervenció artística pretenia ser una crítica al racisme i la xenofòbia creixent d'Europa, i la idea inicial era que l'escultura desaparegués al cap de quinze dies. En el cas de Barcelona fou guardada en un magatzem fins que, anys més tard, es va situar al districte de les Corts, a prop de la Dia-

© Jordi Ferrer

© Quim Roser

© Enric / Wikipedia

© Quim Roser

gonal. Finalment, ha acabat desapareixent de nou després de diversos actes vandàlics.

L'art públic, però, no se situa únicament al carrer. Si baixem al subsol, concretament a la parada de metro de Zona Universitària, podrem gaudir de l'obra monumental d'Angel Orensanz *Art, Ciència i Lletres* (18), instal·lada l'any 1973. Aquest fris, representatiu de l'avantguardisme de l'autor, fou col·locat a la darrera estació de la línia 3 del metro de Barcelona, per seguir la política de decorar algunes parades amb obres artístiques, iniciada a la línia 5. Es tracta d'un

mural de terracota amb quinze figures humanes molt relacionat amb les universitats que podem trobar a l'exterior.

Finalment, si volem acabar la ruta envoltats de la història local de les Corts, podem baixar de la Diagonal cap a la seu del Districte i saludar el *Pau Farinetes* (16), una escultura de bronze a mida natural de Nicolau Ortiz, que és una reproducció d'una peça de ceràmica anònima del segle XIX, i que ens recorda l'antic poble ple de masies i conreus, abans que la Diagonal i els segles XIX i XX portessin tants canvis a la ciutat.

ART EN DIAGONAL

Les Corts

Distància: 3 km (entre els punts 1 i 11)

Temps estimat: 1 h i 30 m

Parc de
Cervantes

11

19

20

Zona
Universitària

18

17

Av. Diagonal

Av. de Pedralbes

Jardins
de Pedralbes

9

10

Palau Reial

C. de Martí i Franquès

Camp No

Conjunt escultòric del Palau Reial de Pedralbes

Palau Reial
de Pedralbes

c

d

b

h

a

C. de Pere Duran Fariell

C. de John Maynard Keynes

f

g

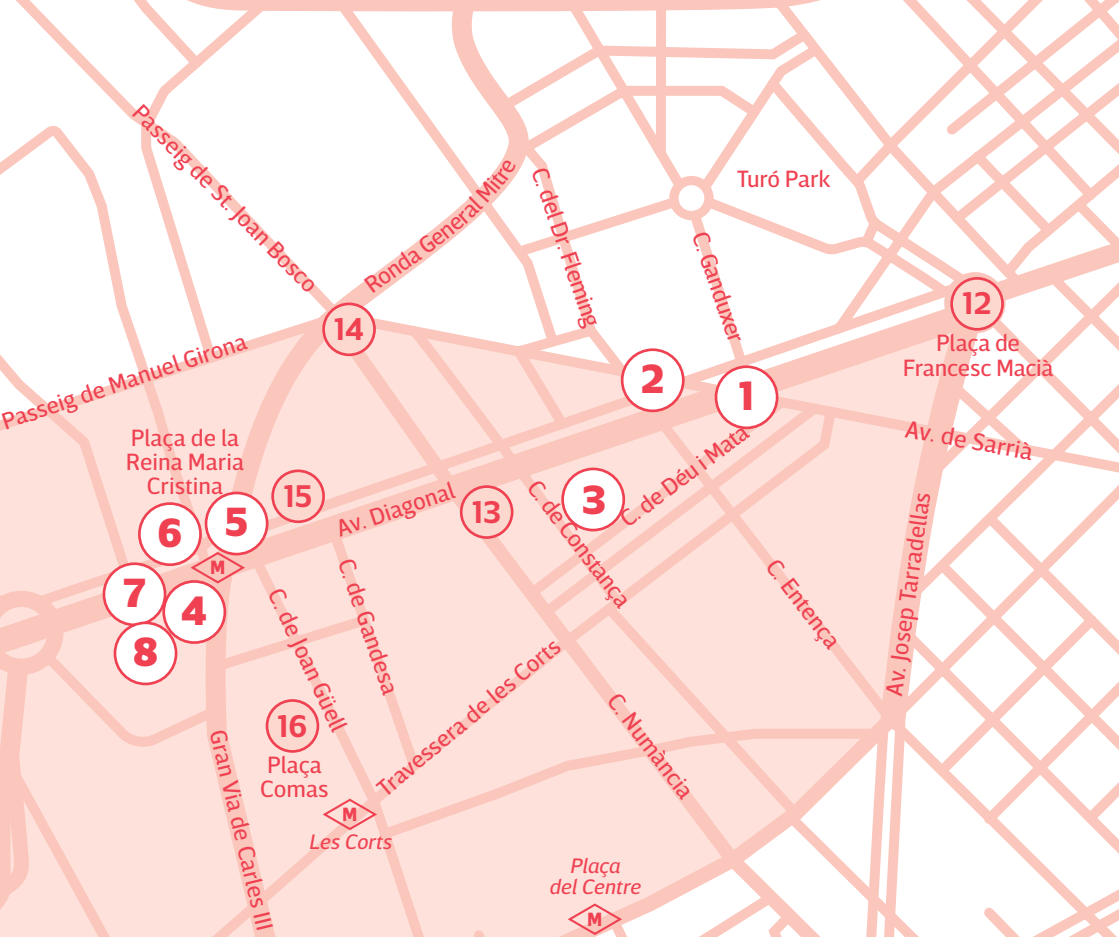
Palau Reial

e

10

i

Avinguda Diagonal

1. *Línies al vent*, Andreu Alfaro (Av. Diagonal, 523)
2. *La sega*, Enric Casanovas (Av. Diagonal, 632)
3. *Cirque en fer*, Rolf Knie i Miquel Saraste (C. Constança. Darrerera l'illa)
4. *"Terra i Foc"*, Joan Gardy (Av. Diagonal, 672)
5. *Rellogetge analemàtic*, Quim Deu (Pl. de la Reina Maria Cristina)
6. *Al Dr. Martí i Julià*, Josep Dunyach (Pl. de la Reina Maria Cristina)
7. *Citèrea*, Maria Luisa Serra (Pl. de la Reina Maria Cristina)
8. *Cérvols*, Frederic Marès (Av. Diagonal, 635)
9. Conjunt escultòric del Palau Reial de Pedralbes (Av. Diagonal, 686)
 - a. *Mediterrània*, Eulàlia Fàbregas
 - b. *Nu*, Enric Casanovas
 - c. *Isabel II presenta el seu fill*, Agapit Vallmitjana
 - d. *Caseta de jocs. Kolonihaven: En el fons del mar*. Enric Miralles, Benedetta Tagliabue
 - e. *L'agricultura*, Manuel Fuxà (davant del Palau)
 - f. *Estàtua*, Enric Casanovas (davant del Palau)
 - g. *Estàtua*, Josep Llimona (davant del Palau)
 - h. *Font d'Hèrcules*, Antoni Gaudí
 - i. *Allegoria a Tarragona*, Vicenç Otero
10. *Morpho's nest in a cadmium house*, Lluís Lleó (Av. Diagonal, 686. Jardins de Pedralbes)
11. *Dos rombes*, Andreu Alfaro (Av. Diagonal, 706. Parc de Cervantes)
12. *Joventut*, J. Manuel Benedicto i García (Pl. Francesc Macià)
13. *Rellogetge*, Xavier Mariscal (C. Numància, 168)
14. *A Prat de la Riba*, Andreu Alfaro (Pl. Prat de la Riba)
15. Escultures de Josep M. Subirachs (Av. Diagonal, 662)
16. *Pau Farinetes*, Nicolau Ortiz (Pl. Comas)
17. *A Francesc Matheu*, Eulàlia Fàbregas (Av. Diagonal, 696)
18. *Art, Ciència i Lletres*, Angel Orensanz (Metro L3 Estació Zona Universitària - accés per av. Diagonal)
19. *Xata*, Eulàlia Fàbregas (Parc de Cervantes)
20. *Serenitat*, Eulàlia Fàbregas (Parc de Cervantes)

